

Sayman Aruzun İmadəddin Nəsiminin düşüncə həyatına həsr etdiyi “Nəsimi” adlı dram əsəri Elm və Təhsil nəşriyyatında 152 səhifədə işıq üzü görüb. Müəllif əsərdə müxtəlif ədəbi-tarixi obrazlar, o cümlədən Şəms Təbrizi, Nəimi, Babək, Şeyx Heydər və Şah İsmayıl Xətayi kimi görkəmli Azərbaycan şəxsiyyətlərindən istifadə edərək Nəsimi tafəkkürünü açmağa və onun Azərbaycan cəmiyyətinin indi və gələcək həyatındakı rolunu şərh etməyə çalışıb. Əsər aruz vəznində, Nəsimi dəsti-xəttinə uyğun formada qələmə alınıb.

“Nəsimi” (7-ci şəkil)

İşıqlı bir otaq. Nurani bir ağsaqqal yataqda uzanıb. Şah İsmayıl onun dizləri yanında oturub. Əllərini alində tutaraq söhbət edir. Səmadən bilinməyən səs eşidilir.

Şəms Təbrizi, Nəimi, Şibli, Babək və digər müridlər isə səhnənin küncündən həmin sözü təkrar edirlər.

XOR:

- Heydərlik biz, Nəsimidən yadigar,
Birləşsək, Azərbaycan doğar.

SƏS:

- Heydərəm mən, Nəsimidən yadigar,
Birləşsək, Azərbaycan doğar.

ŞAH İSMAYIL: (Şeyx Heydərə)

- Söylə, ey pir, nolacaq iqbalımız?
Et nəsihət, bayraq olsun şalımız.

Yolu göstər, məqsədimiz hardadır?
Məscidimiz, məbədimiz hardadır?

Qurduğun bu “mədəineyi-fazilə”,
Nə edək ki, düşməsin heç müşkülə?
Ey Əlidən yadigar qalmış bizə,
Ey Nəbidən yadigar qalmış bizə.

Ey döyüşdə Heydəri-kərrar sən,
Sən bu xəlqin, xəlq də bimarı-sən.

Düşməni çox, dostu azdır çün həqqin,
Dostu sənənsən həqq sevən aşiqlərin.

ŞEYX HEYDƏR:

- Mən yaratdım bu cahanu-ölkəni,
Nayib etdim özümə həm də səni.

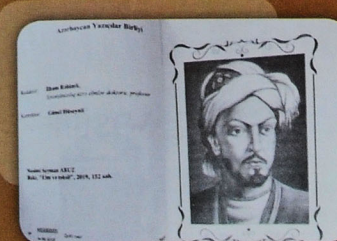
Qurmuşam mən dövləti çün eşq ilə,
Düşməz əsla, eşq varsa müşkülə.

Söyləmişdim, söyləyirəm mən yenə,
Doğmadın sən, ilham oldun xəlqinə.

Xof etmə düşmənin çoxdur əgər,
Bircə şəmlə həqq qaranlıqdan keçər.

Xəlqini sev, həm də sevsin xəlq səni,
Şəmə çevir sahib olduğun tənə.

Şəm olarsan, xəlq olar pərvanətək,
Mey olarsan, xəlq olar peymanətək.

Zəncir olsan, xəlq olar divanətək,
Xəlq zamindir, əkil ona danətək.

Xəlq şair, sən də ilham, ey şahim,
Şeirə bir bax, şeirə bir bax, Allahım!

ŞAH İSMAYIL:

- Xəlq mənim, mən də xəlqin
xəlcqiyəm,
O mənimdir, mən də onun həqqiyəm.

O mənə şah, mən də onun şahiyəm,
Xəlq həqdir, mən həqqin dərgahiyəm.

ŞEYX HEYDƏR:

- Bir olarsa gər sənənlə xəlqin, ey,
Qəmli olmaz, qəmli olmaz qəlbin, ey.

Məqsədin xəlq, məbədin xəlqdir sənin,
Məzhəbin həqq, məktəbin həqdir sənin.

ŞAH İSMAYIL:

- Heydər oğlu, şahı-şahan oğluyam,
Doğrudur çün, mən də mütləq doğruyam.

Ey ki, qurdun Azərbaycan biza,
Gəlməz heç vaxt Azərbaycan diza.

Şeyx Heydər yatağın altından həzrət
Əlinin Zülfəqar qılıncına bənzər bir qılıncı çir-
xarır. Onu Şah İsmayılın kəmərinəki taxta
qılın-cın yerinə taxır.

ŞEYX HEYDƏR:

- Həqq pənahindir, Əli yarın sənin,
Keşiyində dayanarsan ölkənin.

Bil bunu ki, qartal olsan da belə,
Bir qanadla çatmaq olmaz mənzilə.

Səsi çıxmaz olsa da həqq bir əlin,
Olmalıdır taleyi bir, bir elin.

Harda varsa Azərbaycanlı, sən,
Olgil ona sevgiyə dolmuş vatan.

Bu qılıncı mehribanlıqla yoğur,
Tənrlıq da mehribanlıqdan doğur.

Mehriban ol, mehriban ol, mehriban,
Cani-can ol, canana can, cana can.

Şeyx Heydər Nəsiminin tıpxta qılıncını
dəmir qılıncın yerinə – yatağının altına qo-
yur. Şah İsmayıl Şeyx Heydərini verdiyi qılıncı
kəmərinə bərkidir.

ŞAH İSMAYIL:

- Söz verirəm, qurduğumuz dövləti
Sonsuzdak daşıyacaq milləti.

Söz verirəm, söz veririk biz sənə,
Xəlq dönəcək ruhundakı əslinə.

Söz verirəm, xəlqi bölən ol yağı,
Qaytaracaq bizdən alan torpağı.

Sevgi mənəm, sayqı mənəm, eşq
mənəm.
Mən Allahın zatındakı eşqdənəm.

Papağımız düşməyəcəkdir yerə,
Bayrağımız düşməyəcəkdir yerə.

Şeyx Heydər Şah İsmayılın əlini
əlinə sıxır. Üzündəki nurani tə-
bəssümlə bu sözləri deyir və göz-
lərini yumur.

ŞEYX HEYDƏR:

- Təfəkkürün bayrağa
çevrilməyə,
Təkəbbürün torpağa devrilməyə,

Nəsimi də olsan, oğul, xeyri yox,
Nəimi də olsan, oğul, xeyri yox.

Qəflətan səmadən Nəsiminin
səsi gəlir:

- Öyrətginən xəlqə yolun
düzünü:
De ki, ey xəlq, “öz”ünü sev,
“öz”ünü!

Ananı sev, atanı sev, get yaşa,
Qoymagınan vatan sənə yadlaşa.

Şah İsmayıl dilinin altında zülmümə edir.

ŞAH İSMAYIL:

- Bayrağımı, dövlətini sevginən,
Haqqı deyəni niyyətini sevginən.

XOR:

- Olmayalım varlığımıza yağı,
Xəlqi quran bayrağıdır, bayrağı.

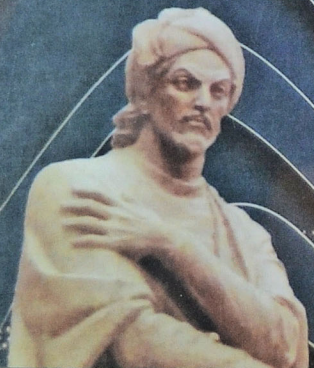
Şah İsmayıl ayağa qalxır, Şeyx Heydərini
kəmərinəki bayrağı götürür. Digər əlini də
kəmərinəki Zülfəqar qılıncının üstünə qo-
yaraq ucadan hayqırır.

ŞAH İSMAYIL:

- “Şirvan xəlyəyi qamu Təbrizə
daşınar,
Mülki-əcəm sorar ki, qiymət haçan qo-
par?” ♦

SAYMAN ARUZ

NƏSİMİ

Sayman Aruz

Nəsimi

Monsum dram

Fəlsəfi psixoloji dramatik pyes

“Elm və təhsil”
Bakı -2019